

O. Tăriță

Protocolul și ceremonialul diplomatic: istorie și actualitate

"Revista Națională de Drept", 2007, nr.3, pag.73

* * *

SUMMARY

In this article the author analyses the trajectory of the diplomatic protocol and ceremonial from the historical point of view in Europe and specially its evolution in Moldova during the last 15 years. Special attention is paid to the ceremony of presentation of credentials cards, the changes to which were subdued in different periods of time, resulting from national political and geo-strategical interests. At the same time are submitted practical recommendations concerning the increase of diplomatic protocolary activity and assimilation of the advanced experience in the world.

Înainte de a aborda problematica protocolului și a ceremonialului diplomatic la general – în lume și în particular – în Republica Moldova, vom specifica că diplomația își ia începuturile, probabil, atunci când două grupuri diferite de oameni au sesizat necesitatea de a dialoga și de a aborda unele probleme de interes comun.

Încă din îndepărtata antichitate regii și împărații mențineau legături între ei prin intermediul misiunilor temporare trimise cu diverse însărcinări (de a negocia pacea, de a semna tratate, de a obține consimțământul unei sau altei puteri pentru a-și menține influența în zonă, de a participa la încoronări și nunți regale, de a face cadouri etc.), care erau primite după un anumit ritual, acordându-li-se onorurile corespunzătoare. Caracterul temporar al misiunilor diplomatice s-a păstrat pe parcursul mai multor sute de ani, obținând un statut permanent abia mai aproape de sfârșitul Evului mediu și începutul Renașterii. Cele care strălucesc prin diplomație, protocol și ceremonial în această perioadă sunt republicile italiene, îndeosebi Veneția, cunoscută prin rigorile ei, succedate de Florența – patria lui Niccolo Machiavelli – și alte state adiacente cu bune practici diplomatice și ele.

Printre statele cu o diplomație relevantă se înscrie și Imperiul Bizantin, fapt ce i-a permis să-și asigure securitatea și o existență milenară. Bizanțul este cunoscut în mare măsură de asemenea prin ceremonialul de excepție și fastul care domnea la curțile împăraților.

După semnarea Păcii de la Westfalia (1648) începe să se recurgă la misiunile permanente ca mijloc de a menține legături stabile între state, protocolul diplomatic devenind mai complex și variat.

Odată cu soluționarea definitivă a statutului misiunilor diplomatice și a privilegiilor lor, la Congresul de la Viena (1815), se uniformizează cerințele față de protocolul diplomatic, care continuă și acum să fie reglementat de dreptul intern al fiecărei țări, cu respectarea principiilor general acceptate la nivel internațional.

În continuare vom aborda problematica ceremonialului înmânării scrisorilor de acreditare de către ambasadori, care presupune recunoașterea oficială a relațiilor de respect, prietenie și colaborare între state – acțiune care se desfășoară în conformitate cu tradițiile culturale și istorice ale țărilor.

E de remarcat că ceremonialul de înmânare a scrisorilor de acreditare s-a simplificat pe parcursul anilor, pierzând din pompa complicată care marca altădată diferențele dintre misiuni, diferențe ce se mai mențin în unele țări din Europa și Asia. Audiențele organizate pentru înmânarea scrisorilor de acreditare sunt cele mai solemne, luându-se în considerație rangul trimisului, cine îl primește și locul unde se desfășoară acțiunea.

Cât privește protocolul diplomatic de la noi, putem afirma că o anumită practică s-a cristalizat la acest capitol încă în deceniul nouă al secolului trecut, odată cu crearea Ministerului

Afacerilor Externe, al cărui serviciu de protocol era nemijlocit legat de activitatea Prezidiului și Guvernului RSS Moldovenești.

După obținerea independenței Republicii Moldova, în 1991, și constituirea organelor centrale ale puterii de stat au fost create structuri de protocol menite să asigure o asistență protocolară calificată conducerii de vârf a republicii și să creeze o imagine plauzibilă a puterii politice în interiorul țării și în străinătate. În acest context, serviciile de protocol de la Președinție, Parlament, Ministerul Afacerilor Externe au jucat un rol important în recunoașterea internațională a Republicii Moldova, stabilirea relațiilor cu țările lumii, primirea înalților demnitari străini, organizarea întrunirilor la înalt nivel, acreditarea șefilor de misiune străini etc.

Practica acreditării ambasadorilor în Republica Moldova a oscilat, suferind în ultimul timp unele schimbări în comparație cu perioada precedentă. Dacă cu câțiva ani în urmă fiecare ambasador sosit se acredita de unul singur, acum se acreditează concomitent mai mulți ambasadori care sunt invitați în ziua înmânării scrisorilor de acreditare la sediul Președinției Republicii Moldova.

Odată ce începe ceremonia, consecutivitatea acțiunilor derulează în modul următor. Ambasadorii, unui câte unul, coboară la et.1 (*în sunetele marșului*), în holul Președinției, și lângă ușa principală sunt întâmpinați de șeful Gărzii de Onoare care le prezintă raportul:

Excelența Voastră, Domnule Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al (denumirea țării) în Republica Moldova, Garda de Onoare este constituită în cinstea sosirii Dumneavoastră. Vă prezintă onorul Căpitan (numele de familie).

Ulterior, împreună cu șeful Gărzii de Onoare (*șeful Gărzii înainte*), ei se îndreaptă spre centrul sălii și se opresc cu fața spre drapele (*al Republicii Moldova și al țării acreditante*) și purtătorii de drapele. Se intonează imnurile țărilor lor¹ și apoi, însoțiți de șeful Protocolului Diplomatic de Stat, trec pe covor, deplasându-se spre centrul Gărzii de Onoare. Se poziționează cu fața spre ostași, pe care îi salută (*Bună ziua, ostași! Să trăiți, Domnule Ambasador!*). Apoi ambasadorii se închină, după care împreună cu persoanele însoțitoare și responsabilul 2 de protocol sunt conduși în sala de decorații – locul ceremoniei de acreditare. În sală sunt prezenți Ministrul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Consilierul Președintelui pentru Politica Externă și Decanul Corpului Diplomatic. În timp ce ei dialoghează, în hol se instalează drapelul următorului șef de misiune căruia îi revine să i se înmâneze scrisorile de acreditare. Scenariul întâmpinării festive se repetă. După sosirea tuturor ambasadorilor și plasarea lor în centrul sălii (*însoțitorii ocupă spațiul în dreapta lor*) este invitat Președintele Republicii Moldova care îi salută pe cei prezenți. La intrarea Președintelui șeful Departamentului Protocol Diplomatic de Stat anunță:

Doamnelor și Domnilor, Președintele Republicii Moldova.

Urmează intonarea Imnului de Stat al Republicii Moldova. După intonarea imnului șeful Departamentului Protocol Diplomatic de Stat începe prezentarea ambasadorilor Președintelui țării.

După prezentare, fiecare șef de misiune trece la mijlocul sălii și spune:

Excelență, am onoarea să înmânez Excelenței Voastre scrisorile care mă acreditează în calitate de Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar al în Republica Moldova, apoi le înmânează și se fotografiază (în dreapta Președintelui) împreună cu Excelența Sa și se retrage la locul său. După înmânarea scrisorilor de acreditare de către toți șefii de misiune urmează discursul de răspuns al Președintelui, la finele căruia toți cei prezenți sunt invitați pentru a ciocni o cupă de șampanie.

La sfârșitul ceremoniei primul se retrage Președintele, apoi șefii misiunilor diplomatice care, în ritmul marșului de rămas bun și însoțiți de responsabili de protocol, părăsesc sediul Președinției.

Ambasadorii sunt conduși până la ușa și cu aceasta ceremonia de înmânare a scrisorilor de acreditare ia sfârșit.

Pronunțându-ne asupra ceremoniei de înmânare a scrisorilor de acreditare, considerăm că primirea ambasadorilor în formula anterioară avea mai multe avantaje vis-a-vis de modalitatea

de primire actuală, în primul rând, primirea unui singur șef de misiune subliniază atenția și importanța pe care o acordă statul acreditat trimisului altui stat, conturează de la bun început albia relațiilor spre care tind ambele state, domeniile de interes comun etc. Deci, această procedură trebuie să ia în considerație interesele actuale, atât politice, cât și economice pe care le are Republica Moldova în anumite regiuni și spații geografice din lume. În acest sens, înmânarea scrisorilor de acreditare de către fiecare trimis al statului acreditant în parte poate constitui un prilej pentru inițierea unei mai strânse cooperări pe viitor și implementarea în practică a obiectivelor strategice ale țării. De aceea, factorii de răspundere și experții de protocol vor trebui să facă în timpul oportun o analiză reală a practicii actuale de înmânare a scrisorilor de acreditare la Președinție și să înainteze propunerile de rigoare conducerii țării.

Un aspect care a scăpat din vizorul Protocolului Diplomatic de Stat rezidă în faptul că până acum nu este determinat numărul concret de funcționari diplomatici care trebuie să-l însoțească pe șeful de misiune la ceremonia de înmânare a scrisorilor de acreditare. De asemenea, nu este clar cine poate să-l însoțească pe ambasador, adică categoria și rangul însoțitorilor. Actualmente, la înmânarea scrisorilor de acreditare la Președinție unii șefi de misiune vin cu familiile lor, alții sunt însoțiți de propriii colaboratori diplomatici, indiferent de ranguri etc. Credem că este necesar de a fi elaborată o listă a participanților la ceremonia de înmânare a scrisorilor de acreditare de către ambasadori, cu specificarea rangurilor acceptate, și de a o expedia la misiunile diplomatice din Chișinău.

Nu trezește îndoieli faptul că Protocolul Diplomatic al Republicii Moldova va face tot posibilul pentru a-și perfecționa activitatea, asimilând permanent experiența avansată a altor state, implementând propriile uzanțe și obiceiuri, fapt ce-i va permite să-și ocupe poziția pe care o merită pe drept în rândul serviciilor de protocol din lume.

¹ Ambasadorul Juan Duran Loriga din Spania povestește un caz amuzant din practica sa diplomatică. Aflându-se în misiune într-o mică țară îndepărtată, a fost trezit într-o dimineață de acordurile imnului național al Republicii Federale Germania interpretat de orchestra prezidențială, instalată alături de reședința sa. Puțin surprins, a rugat să se facă o investigație discretă. I s-a comunicat că se desfășoară pregătirile muzicale în legătură cu prezentarea scrisorilor de acreditare de către ambasadorul SUA ce urma să aibă loc în dimineața zilei următoare. Contactarea imediată la telefon a șefului de protocol a evitat o eroare grosolană care ar fi putut să treacă în analele diplomatice și în *Cartea recordurilor* a domnului Guinness: ambasadorul unchiului Sam înmânând scrisorile de acreditare în sunetele lui *Deutschland uber Alles* (A se vedea: Jacques Gandouin. *Guide des bonnes manieres et du protocole en Europe*. - Fixot, 1989, p.337-378)

Bibliografie:

- A.Ballesteros. *Diplomacia y relaciones internacionales*. - Madrid: Ministerio de Asuntos Exteriores, 1995.
A.A. Борунков. *Дипломатический протокол в России*. - Москва: Международные отношения, 2002.
Ph.Cahier. *Derecho diplomatico contemporaneo*. - Madrid: Rialp, 1965.
L.Dussault. *Protocolul. Instrument de comunicare*. - București: Galaxia, 1996.
J.Gandouin. *Guide des bonnes manieres el du protocole en Europe*. - Paris: Fixot, 1989.
M.J. McCafree and Innis P. *Protocol. The complete handbook of Diplomatic, Official and Social Usages*. - Washington: Devon Publishing Company, 1995.
В.И. Попов. *Современная дипломатия. Теория и практика*. - Москва: Международные отношения, 2004.